

มังกรโคโมโด

Komodo เป็นชื่อของเกาะๆ หนึ่งในประเทศอินโดนีเซียที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือห่างจากออสเตรเลีย 900 กิโลเมตร และห่างจากเกาะชวาไปทางทิศตะวันตก 500 กิโลเมตร เกาะมีพื้นที่ 340 ตารางกิโลเมตร และมีภูมิประเทศเป็นยอดเขาสูงมากมาย โดยมียอดเขาสูงสุด 735 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล โลกรู้จักเกาะโคโมโดว่าเป็นถิ่นอาศัยของมังกรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก แต่ตามความจริงแล้วเกาะอื่นๆ เช่น Rinca และ Flores ก็มีมังกรด้วยเช่นกัน จะอย่างไรก็ตาม วงการวิทยาศาสตร์รู้จักมังกรเหล่านี้ในนามว่า Varanus Komodoensis และบุคคลทั่วไปเรียกมันว่า มังกรโคโมโด

ภาพจาก : <http://www.divekomodo.com/komodomap.html>

ซากกระดูกของมังกรที่ขุดได้แสดงให้เห็นว่ามันเป็นสัตว์เลื้อยคลานประเภทกิ้งก่าที่มีลำตัวยาวถึง 3.13 เมตร และหนักถึง 70 กิโลกรัม เวลาล่าอาหารมันสามารถวิ่งได้เร็วราว 20 กิโลเมตร/ชั่วโมง มันมักจะใช้พลังงานอันมหาศาลของมันในการล่าเหยื่อ โดยใช้วิธีซุ่มจู่โจมเหยื่อเช่น กวาง หมูป่า หรือแพะ ขณะเหยื่อเผลอหรือไม่ระวังตัว

เพราะเหตุว่าตามังกรสามารถเห็นเหยื่อได้ไกลถึง 300 เมตร มันจึงใช้สายตาหาเหยื่อในเวลากลางวัน แต่ในยามกลางคืน ตามันจะมองอะไรไม่ค่อยเห็น หูของมันมีประสิทธิภาพน้อยกว่าหูคน ทั้งนี้เพราะหูมีกระดูกสำหรับรับเสียงเพียงชิ้นเดียว แต่ในหูของสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมทั่วไปมีกระดูกรับเสียงสองชิ้น

ถึงแม้ตาและหูจะช่วยมังกรโคโมโดในการล่าเหยื่อสักปานใด แต่จมูกของมันก็มีความสำคัญมากกว่า โดยมันจะแลบลิ้นที่มีสีเหลืองและมีสองแฉกออกมาจากปากเพื่อสัมผัสโมเลกุลต่างๆ ในอากาศ เมื่อมันดึงลิ้นกลับเข้าปาก มันจะใช้ปลายลิ้นและอวัยวะรับกลิ่นที่เพดานปากทันที อวัยวะนี้จะทำหน้าที่วิเคราะห์โมเลกุลที่ลิ้นนำมาจากอากาศเพื่อให้สมองรู้ว่ากลิ่นที่ได้เป็นกลิ่นกว้างหรือกลิ่นสัตว์อะไร ถ้าความเข้มข้นของโมเลกุลที่ปรากฏอยู่ที่ลิ้นด้านซ้ายมีมากกว่าความเข้มข้นของโมเลกุลที่ปรากฏที่ลิ้นขวานั้นเป็นสัญญาณที่ทำให้มันรู้ว่า เหยื่อของมันกำลังอยู่ทางซ้าย

ภาพจาก : <http://www.merl.org/animals/komodo2.htm>

จากนั้นมันก็ค่อยๆ ย่องเข้าหาเหยื่อ จนกระทั่งอยู่ห่างจากเหยื่อประมาณ 1 เมตร เมื่อได้จังหวะมันก็จะโดดเข้ากัดที่ขาของเหยื่อก่อน เพื่อให้เหยื่อเสียหลักล้มลง แต่กรณีที่เหยื่อมีขนาดเล็ก มันจะกัดที่คอก่อน เมื่อเหยื่อล้มลงแล้วมันจะใช้ฟันที่แหลมคมกัดทั้ง จนเนื้อเหยื่อหลุดเป็นชิ้นๆ

เพราะเหตุว่าฟันของมังกรโคโมโดมักจะมีเศษเหยื่อชิ้นล่าสุดติดอยู่เป็นประจำ ซึ่งเศษเนื้อเหล่านี้มักจะมีจุลินทรีย์หลายชนิด และบางชนิดก็สามารถทำให้โลหิตในร่างกายเหยื่อเป็นพิษได้ ดังนั้น ถึงแม้บางครั้งกว้างจะกระโดดหลบหนีทัน แต่ถ้ากว้างถูกกัด มันก็จะมีชีวิตอยู่ได้ไม่นาน เพราะบาดแผลที่ถูกมังกรโคโมโดกัดจะเป็นพิษภายใน 1 สัปดาห์ และนั่นก็หมายความว่า มันจะตกเป็นเหยื่อของมังกรโคโมโดอีกตัวหนึ่งในที่สุด

แต่ถ้ากว้างกระโดดหนีไม่ทัน มังกรโคโมโดก็จะขย้ำกัดเหยื่อตรงบริเวณท้องอีก จนกระทั่งกว้างมีบาดแผลเหวอะหวะทำให้เลือดไหลจนตาย แล้วมังกรจึงเริ่มลงมือจัดการกิน การมีกล้ามเนื้อที่ขากรรไกรและคอที่แข็งแรงช่วยให้มันกลืนเหยื่อที่มีขนาดใหญ่ได้เร็ว โดยมันสามารถจัดการ "เก็บ" หมูป่าที่หนัก 50 กิโลกรัมได้ภายใน 17 นาที การมีกระเพาะที่ขยายตัวง่ายช่วยให้มันสามารถกลืนเหยื่อที่หนักถึง 80% ของน้ำหนักตัวมันได้ในมือเดียว

สำหรับสไตลการกินเหยื่อนั้น นักชีววิทยาได้สังเกตเห็นว่า สิงโตซึ่งเป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม มักจะกินเหยื่อเหลือ 25-30% โดยมันจะไม่กินลำไส้ หนัง กระดูก และกีบของเหยื่อ แต่มังกรโคโมโดมีสมรรถภาพในการกินสูงกว่านั้นคือเหลือ 12% เท่านั้นเอง โดยมันจะไม่กินสัตว์ครบ 100% เพราะมันไม่ชอบส่วนที่เป็น

อุจจาระของสัตว์ เมื่อเหตุผลเป็นเช่นนี้ เราจึงมักเห็นมังกรโคโมโดตัวเล็กๆ ชอบคลุกตัวของมันด้วยอุจจาระ ทั้งนี้ก็เพื่อให้มังกรโคโมโดตัวใหญ่ไม่รู้สึกลอยากกินมัน

เมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์มังกรตัวผู้ที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวเมีย จะต่อสู้กันเพื่อแย่งตัวเมีย มันใช้หางที่ใหญ่ของมันถ่วงตัวเพื่อยืนสู้กัน ตัวใดที่แพ้ก็จะวิ่งหนี แล้วตัวชนะก็ได้ตัวเมียไปครอง

ทุกปีเมื่อถึงเดือนกันยายน มังกรตัวเมียจะวางไข่ในหลุมที่ขุดตามเนินดิน เมื่อไข่ถูกฟักออกเป็นตัว ลูกมังกรที่มีลำตัวยาวประมาณ 40 เซนติเมตร และหนัก 100 กรัม อาจจะถูกสัตว์อื่นๆ หรือมังกรโคโมโดตัวใหญ่กว่ากิน ตามปกติลูกมังกรชอบกินแมลงหรือกิ่งก้านตัวเล็กๆ ภูเขาและนกเป็นอาหาร ลูกมังกรที่มีอายุ 5 ปี อาจจะมีน้ำหนักถึง 25 กิโลกรัมและมีลำตัวยาวถึง 2 เมตร เมื่อมันมีขนาดใหญ่ขึ้น รสนิยมในการกินอาหารของมันก็เปลี่ยนคือมันจะหันไปกินลิง แพะ หมูป่า และกวางแทน จากนั้นมันจะเติบโตอย่างช้าๆ จนกระทั่งมีลำตัวยาว 3 เมตร และหนักประมาณ 70 กิโลกรัม ในที่สุด

ในสมัยดึกดำบรรพ์ บรรพบุรุษของมังกรโคโมโดเคยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับไดโนเสาร์ คือมีบรรพบุรุษร่วมกันเมื่อ 300 ล้านปีมาแล้ว ซึ่งเป็นยุค Carboniferous และเมื่อถึง 250 ล้านปีก่อน ไดโนเสาร์ก็ได้เริ่มเดิน 2 ขา แต่มังกรโคโมโดก็ยังคงคลาน 4 เท้าอยู่นั่นเอง และเมื่อ 100 ล้านปีก่อนนี้เอง ต้นตระกูลของมังกรโคโมโดก็เริ่มออกเดินทางจากเอเชียมุ่งสู่ยุโรป และอเมริกาเหนือ และได้ถึงออสเตรเลียเมื่อ 15 ล้านปีก่อนนี้เอง เพราะในยุคนั้นทวีปออสเตรเลียอยู่ติดกับเอเชียได้ โดยมันได้เดินทางผ่านอินโดนีเซีย และเมื่อระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น แผ่นดินอินโดนีเซียก็ได้ถูกแยกเป็นเกาะๆ มังกรโคโมโดจึงตกค้างอยู่บนเกาะ Padar, Rindar และ Komodo จนทุกวันนี้

คนตะวันตกเพิ่งรู้จักมังกรโคโมโด เมื่อ 89 ปีมาแล้ว เมื่อ Van Hensbroeck กัปตันเรือชาวเนเธอร์แลนด์ได้ยืนยันว่ามีคนเห็นจะเข้บกเดินพ่นพ่านอยู่บนเกาะ Komodo เขาจึงไปจับตายจะเข้บกนั้นส่งให้ P.A. Ouwens แห่ง Zoological Museum ที่ Bogor ในชวา และในปี พ.ศ. 2455 นั้นเอง Ouwens ก็ได้เขียนเรื่องมังกรโคโมโดให้โลกรู้จัก

เพราะเหตุว่ามังกรโคโมโดเป็นสัตว์หายาก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2458 รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ จึงได้ออกกฎหมายคุ้มครองมัน ทุกวันนี้มีนักอนุรักษ์มังกรประมาณว่ามีมังกรพันธุ์นี้อยู่ประมาณ 1,700 ตัวบนเกาะ Komodo และมี 100 ตัวบนเกาะ Gill Motang อีก 200 ตัวอยู่บนเกาะ Flores ส่วนที่เกาะ Padar นั้นไม่มี

เลย สาเหตุการไม่มีมังกรนี้อยู่บนเกาะ Padar เลยนั้นนักอนุรักษ์สันนิษฐานว่า คงเป็นเพราะเหยื่อทั้งเป็นอาหารของมันไม่มีนั่นเอง

ในวารสาร Scientific American ฉบับเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 C.Ciofi แห่ง Zoological Society of London ได้รายงานวิธีการสงวนมังกรพันธุ์นี้โดยได้วิเคราะห์ DNA ของมังกรจำนวน 117 ตัว เพื่อเลือกมังกรตัวที่สมบูรณ์ไปผสมพันธุ์กัน เพื่อนำไปปล่อยบนเกาะ Padar อีก

ส่วนมังกรบนเกาะ Flores ซึ่งที่อยู่อาศัยของมันถูกคนตัดป่าเผาป่า Ciofi ก็ได้พบว่า การแทรกแซงของมนุษย์ได้ทำให้จำนวนมังกรลดจำนวนจริงๆ

ภาพจาก : <http://www.merl.org/animals/komodo1.htm>

ทุกๆ ปี จะมีนักท่องเที่ยวและนักวิทยาศาสตร์ประมาณ 18,000 คน ไปเยี่ยมชมมังกรโคโมโด เมื่ออนาคตของมังกรอยู่ในมือคนเช่นนี้ นักอนุรักษ์จึงรับภาระหนักเพราะต้องคำนึงถึงข้อดีและข้อเสีย ทั้งในแง่วิทยาศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้ว่า โลกนี้ยังมีมังกรเป็นๆ อาศัยอยู่ ไม่ใช่มีแต่ในนิยาย